Wandelroute “Ommetje van Ovezande”

8600 meter

U bevindt zich hier op de oudste plek van Ovezande; ruim 7 eeuwen terug de opwas van een zandplaat, die zich in de loop van de eeuwen ontwikkelde tot het huidige dorp.

Ovezande

In 1318 komt de naam Avesand voor de eerste keer schriftelijk voor op een grafelijke rekening voor de ambachtsheren van ‘s-Heer Arendskerke tot het betalen van “tienden”. Deze naam heeft daarna vele variaties gekend tot de huidige naam, met de gissingen in betekenis van o.a. Ovezant “op het zand” en Avesant naar een vrouwennaam “Ave”. Aanvankelijk stroomde de zeearm ‘De Zwake’ hierlangs en vormde de oude vaarweg van Antwerpen naar Middelburg. De ambachtsheren uit het geslacht Van Schenge uit ‘s-Heer Arendskerke hebben een groot aandeel gehad in bedijkingen en kregen daarvoor privileges van de Graaf van Holland. Al vóór 1300 werd de eerste polder bedijkt; de Oud Ovezandepolder. Toen hierna de Verlorenkostpolder volgde, ontstond er op de Zuidwestelijke zeedijk, dus hier aan de Hoofdstraat en het Kerkplein reeds de eerste bebouwing, waaronder die van een kapel. Later werd ook de ‘Nieuw Ovezande polder’ bedijkt (zie het informatiebord op de Zakdijk) en breidde de bebouwing zich uit naar het oosten en zuidwesten. De huidige Nieuwstraat was een smalle dijk met aan weerskanten dijkwoninkjes en werd toen Strobbelhoek genoemd omdat er met een hooiwagen tussendoor “gestrobbeld” moest worden. De voormalige herberg op het Kerkplein nr.1 is uit 1645. Hier werden de zittingen gehouden van het schepencollege. Dat bestuur was belast met zeer uiteenlopende taken, van eenvoudige rechtspraak en armen- en wezenzorg , tot waterschapstaken. Ovezande was tot aan de Revolutie en het Franse bestuur een heerlijkheid onder ambachtsheren, welke rechten in 1872 verkocht werden. Tot 1970 was Ovezande een zelfstandige gemeente, daarna werd het één van de 15 dorpen van de gemeente Borsele.

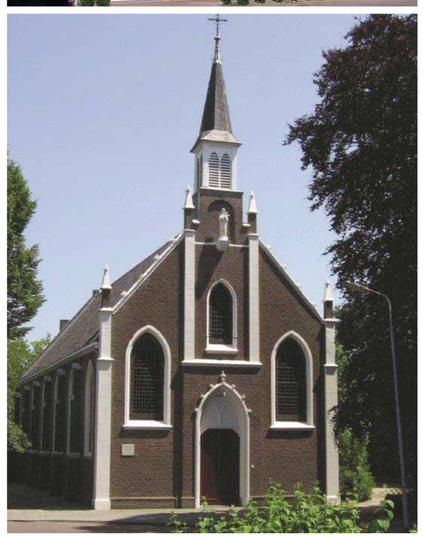

1. De Nederlands Hervormde Kerk

Omdat de ambachtsheer moest zorgen dat zijn inwoners naar de kerk konden gaan werd er, zo gauw als de eerste bewoners zich vestigden, een kapel gesticht en verzorgde een kapelaan, afkomstig van de moederkerk van ‘s-Heer Arendskerke, de diensten. Deze kapel werd in de 15e eeuw tot parochiekerk verheven en gewijd aan Petrus en Paulus. Hij werd daartoe uitgebouwd tot een éénbeukig gotisch bouwwerk naar de geest van die tijd. Aanvankelijk diende het noorderkoor als dorpsschool, doch werd die in 1849 afgebroken om plaats te maken voor een nieuwe school naast de kerk, tot die ook in 1972 gesloopt werd. Het altaar werd gewijd aan de heilige maagd Maria. Rond en in de kerk werden overledenen begraven resp. bijgezet al of niet met gebruik van de ‘Pelle’ (zwartfluwelen laken) en het luiden van de klok. Tot aan de reformatie in 1568 was deze kerk een R.K. dorpskerk met aan het hoofd een pastoor. In 1582 kwam de eerste hervormde predikant en werden er tot 2006 bijeenkomsten gehouden. Hoewel de Rooms-Katholieke godsdienst in de 17e en 18e eeuw verboden was, bleef een groot gedeelte van de Zuid-Bevelandse bevolking het oude geloof trouw en werden de missen op afgelegen hofsteden gehouden. (zie het kapelletje op de Oud Ovezandseweg). In 1798 werd vrijheid van godsdienst afgekondigd en moest het plaatselijke bestuur voor het eigendom van het kerkgebouw een regeling treffen met de kergenootschappen. Het aantal katholieken was inmiddels gestaag gegroeid en er volgde een flinke strijd om het kerkgebouw, die niet tot een bevredigende oplossing leidde. De katholieke parochieleden hebben daarna ‘het hunne naar vermogen’ gegeven om uiteindelijk zelfstandig een eigen kerk te laten bouwen. De eerste steen voor de ‘Onze Lieve Vrouw Hemelvaart Parochiekerk’ werd gelegd op 28 maart 1859 aan de Hoofdstraat nummer 60.

De hervormde kerk is niet meer als zodanig in gebruik. Maar wegens samenvoeging met de protestantse diaconie in Driewegen en Ellewoutsdijk worden deze diensten daar samen gehouden. De toren is een monument en in bezit van de Gemeente Borsele. Het kerkgebouw is nu in particuliere handen en beschikbaar voor passend gebruik.

1. Het Viskot

In de kerkhofmuur zijn links van de ingang 3 gevelstenen gemetseld, die afkomstig zijn van het afgebroken “Vischhuijs”, dat eeuwenlang op die plaats gestaan heeft. Het eerste met als stichtingsdatum 1646, het tweede met drie kruisende vissen en het derde met het wapen van Ovezande: een “O” met een afbeelding van een fazant op een gouden (maai)veld, gescheiden door een golvende groene balk (die de zeearm “Zwake” verbeeldt). Naast visverkooppunt was het gebouwtje ook een centrale ontmoetingsplaats voor de dorpsgemeenschap.

In 1797 was er een rel onder de inwoners van Ovezande, omdat het “gemak” dat aan het Viskot gebouwd was als openbaar toilet, afgebroken was en zowel scholieren als kerkgangers in “ongemak” raakten, waardoor de straten bevuild werden. In de loop van de 19e eeuw verloor het Viskot zijn oorspronkelijke functie en werd het verbouwd tot bergplaats voor de plaatselijke brandweer. Bij de bevrijding in 1944 had het al schade geleden, doch toen een chauffeur het daarna nog een keer per ongeluk ramde, werd het in 1948 afgebroken en kon het huidige kruispunt geconstrueerd worden.
De herinnering aan het Viskot is nog levendig, vooral bij de oudere bewoners, vandaar deze verwijzing.

2. Bietenspoor

Zie informatiebord op locatie

3. Molen Blazekop

Deze Achtkante Beltmolen uit 1884 is, bij het maken van dit bord in 2011, in restauratie.

4. Kapelletje

Zie informatiebord op locatie

5. Joost Huijbrechtsweel

Zie informatiebord op locatie

6. Zakdijk

Zie informatiebord op locatie

6. *Situatie omstreeks 1330.*

7. Watersculptuur Sander Littel

Zie informatiebord op locatie

8. Travalje

Zie informatiebord op locatie

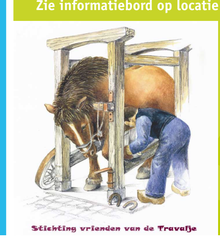

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland

Dit project is mede mogelijk gemaakt door subsidie vanuit het Nationaal Landschap Zuidwest Nederland

www.routesinzeeland.nl